

1. Uluslar Arası İletişim Edebiyat Müzik ve Sanat
Çalışmalarında Güncel Yaklaşımlar Kongresi
24-25 Mart 2016
Kocaeli

SES EĞİTİMİNDE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

Prof. Dr. Ayşe Meral TÖREYİN
Gazi Üniversitesi

Şan ve Koro Eğitimiyle Yorumlamada Değişiklikler

Önceden

- Solistik icraya önem veriliyordu
- Abartılı söyleme vardı
- Eğitim pozisyon tarifiyle yapılmaktaydı
- Her tür ses müziği tek bir biçimde söylenmekteydi
- Bölgelere ait söyleme biçimleri kayıptı
- Söyleme biçimi yapay, kapalı ve koyu idi
- Point d'orglar ve tenutolar çok fazla yapılmaktaydı
- Koro eğitimi ve söyleme biçiminde ekol kabul edilen E. Zucmayer ve W.Strauss akımı, E.Puşkova, A.Destan ve E.Kerimova ile sürdürülürken, henüz oturmaya başlayan koro eğitimi ve söyleme biçiminde “ne, ne kadar, nasıl alınmalı ve uygulanmalı” sorularına cevap veril(e)mediği için kafa karışıklığı yaşandı. Sonuçta, kişilere bağlı koro stilleri gelişti ancak gene de bir “Türk koro ekolu” oluşturulamadı
- Aynı durum şan eğitiminde de yaşandı

Şimdi 1

- Klasik söyleme biçimi bitti
- Gösterişten uzak, eserin aslına sadık kalarak seslendirilmekte
- Eserin karakteri, oyunculuk, artistlik-aktörlük ön plana çıktı
- Yorumlamalar yalın ve sadeleşti
- Akademik ve bilimsel disiplinlerle ilişkilendirilen ses eğitiminde farklı yaklaşımlarla eğitim yapılmaya başlandı
- Farklı türler, özelliklerini yansıtacak biçimlerde söylenmeye başlandı
- Farklı müzik türlerini seslendirme biçimleri, ses eğitimi kapsamındaki şan eğitimiyle ilişkilendirilerek daha doğru, güzel ve etkili yorumlamalar ortaya çıktı
- Partisyon yorumları ve ses kullanımında mükemmelliğe geçildi
- Stil olarak olumlu değişimler yaşanmakta

Şimdi 2

- Mükemmel balanslı koro eğitimi yanında tertemiz entonasyonla seslendirme çoğaldı
- Beden hareketleriyle renklendirilmiş çalışmalar arttı
- Popüler söyleme biçimine geçildi
- Devinime dayalı söyleme biçimi yaygınlaştı
- Açık, şeffaf, doğal ve rahat söyleme biçimleri oluştu
- Stile dayalı söyleme biçiminde artış oldu

Nedenler

- Teknolojik gelişmeler
- İletişim araçlarının çeşitliliği
- Rejilerde çağdaş yaklaşımlar
- Rejisörlerin farklı prodüksiyon yapma isteği
- Foniatri alanındaki gelişmeler ve yaygınlaşması
- Üniversitelerin öğrenci değişim programlarının artması
- İnternet cepte = her tür yorum cepte
- Stil bilgisinin gelişmesi
- Özellikle Ortaçağ ve Rönesans dönemine özelleşen solist ve koroların doğru icraları
- Avrupa'daki çok sayıda koro okulunun ustalık sınıfı çalışmalarına katılımın artması

Değişimin olumsuz yönleri

- Taklit kaynağı değişti. Eskiden ses eğitimcisi taklit ediliyordu, şimdi internette her türlü yorum taklit ediliyor.
- Teknik taklitten kurtuldu ancak, yorumlama taklitle öğrenilir oldu
- Her seslendirilişteki “biriciklik” özelliği kaybolmaya başladı
- Özellikle yorumlamada tek tip seslendirmeye gidilmekte
- Korolardaki devinimin artması popüler söyleme riskini beraberinde getirdi
- Buna bağlı eğlence boyutuna kayma eğilimi oluştu
- Eski koro söyleme geleneğinden uzaklaşılırken, yenede bütünleşme olmadığı için dağınıklık baş gösterdi
- Klasik koro söylemede de özensizlik, yüzeysellik başladı
- Klasik koro yorumlarındaki tını kalitesi, homojenlik, anlaşılabilirlik ve stil özellikleri ihmal edilmeye başlandı
- Bu durum, sahne şovlarıyla kapatılmaya çalışılmakta.

Ses Eğitiminde Teori –Uygulama ve lme

Tüm uzmanlar tarafından;

- Teorik+ Uygulama birlikte verilmekte
- İki boyutun lme ve değerlendirmesi uygulama/seslendirme sırasında birlikte yapılmaktadır
- Ek olarak, 4 uzman süreç içerisindeki ses açma ve diğer çalışmalardaki öğrencinin katılım, gelişim ve beceri durumlarına ilişkin küçük notları, lme ve değerlendirmeye katmakta

Şan ve koroda etkileyiciliğın temel kaynağına ilişkin derecelendirme

1. Teknik
2. Müzikalite
3. Stil ve Ses güzelliğı
4. Eserin karakteri

Ses eğitimi sürecinin verimli sonuçlanmasında ses mi teknik mi etken?

Tüm uzmanlar;

Doğru teknik ile sağlıklı ve güzel bir sesin eşdeğerde önemli ve etkin olduğunu belirtmişlerdir

Bunu sırasıyla;

- Müzikalite ve estetik
- Oyunculuk ve sahne hakimiyeti
- Müzik cümlesi yapma(phrase)

Öğretim programı olup olmadığına ilişkin görüşler

Uzmanlardan;

- Var = 8 kişi
- Yok= 3 Kişi

Var ama...

- Zümre kararıyla oluşturulmuş
- Amaçlar, davranışlar, ölçme-değerlendirme belirlenmemiş
- Genel yaklaşım olarak var
- Repertuvar olarak var
- Teknik çalışmalar eğitimciye bırakılmış

Ölçme ve değerlendirme durumlarına ilişkin görüşler

Uzmanların tamamı;

- Belirlenmiş özgün bir ölçme yöntemi yok
- Tamamen duyumsal (dinleyerek)yöntemle gerçekleştirilmekte

Şan ve koro eğitimlerinde öğrenme ürünleri ve ölçülmesine ilişkin görüşler

Uzmanlara göre öğrenme ürünleri;

- Ses alıştırma ve etütleri, liedler, arieantichler, aryalar, Rossini, Donizetti, Mozart aryalarının öğretici kolay bölümleri, phraseleri ya da tamamı
- Uluslar arası yarışmalarda ölçü olan Mozart stiliyle yorum
- Taklit, dinleme, bedeni somut olarak tanıma ve kullanma, stil olarak izleme-yorumlama, sözlü-sözsüz iletişim

Öğrenme Ürünleri

Öğretim sürecinde edinilen beceriler, davranışlar ve tutumlardır. Bunlar bilişsel, duyuşsal, psikomotor davranışlar olarak gruplandırılır.

Temel öğrenme ürünleri;

- Doğru teknik,
- Entonasyon
- Ritm
- Phrase
- Sahne hakimiyeti
- Müzikalite
- Şarkıya yönelik nefes alıp kullanma
- Vokal tını, çalışmalara devam durumu, stil hakimiyeti
- Vücut rahatlığı
- Estetik
- Stil ve yorum

Ses eğitiminde ölçme

- Uzmanlardan 5 şan eğitimcisi eserin seslendirilmesi (ürüne bakarak)
- 6 koro eğitimcisi hem eğitim sürecini, hem eserin seslendirilmesinin ölçme ve değerlendirmesini yapmakta (süreç ve ürün)
- Hiçbir uzman tek başına süreç değerlendirmesi yapmamakta

Ölçme ve değerlendirilmede öğrencinin karşılaştırıldığı durum

- 10 uzman, öğrenciyi kendi gelişim çizgisi içinde
- Bunlardan 8 kişi, aynı zamanda bulunduğu sınıfın genel düzeyini de gözeterek
- 1 uzman ise, arkadaşlarıyla karşılaştırarak ve genel düzeye bakarak ölçme- değerlendirme yaptıklarını belirtmişlerdir.

Sonuçlar ve Öneriler

- Bilimsel ve teknolojik gelişmeler günlük yaşamla birlikte bilimsel/ sanatsal alanları etkilemiştir.
- Buna bağlı olarak müzik ve ses eğitiminde olumlu-olumsuz değişiklikler olmuştur.
- Bu değişim koro ve şan eğitimlerindeki teknik ve yorumlama boyutlarında çok daha fazladır.

Eğitim ve Ölçme Değerlendirmede;

- Pozisyon tanımıyla yapılan eğitim yerine, bilimsel temellere dayandırılarak ses eğitimi yapılmaya başlandığı,
- Bu bağlamda teorik ve uygulamalı boyutların birlikte verilmeye geçildiği,
- Koyu, kapalı, yoğun, anlaşılmaz ve yapay söyleme biçiminin, yerini açık, doğal, rahat ve anlaşılır söyleme biçimine bıraktığı,
- Müzikte sesin etkileyiciliğinin, teknik ve müzikalite ile birleştirilen yorumlamayla sağlanmaya başlandığı,
- Farklı müzik türlerini seslendirme biçimlerinin, ses eğitimi kapsamındaki şan eğitimiyle ilişkilendirilerek daha doğru, güzel ve etkili yorumlamaların ortaya çıktığı,
- Farklı müzik türlerinin seslendirilmesinde, eserin karakterine uygun söylemenin önem kazandığı sonuçlarına ulaşıldı.

Ayrıca;

- Eğitimin teorik boyutunun uygulamayla birlikte ölçülerek değerlendirilmeye başlandığı,
- Henüz alana özgü ölçme - değerlendirme yöntemleri oluşturulmasa da, süreç ve ürünün birlikte değerlendirilme kapsamına alındığı,
- Bu durumun, öğrencinin kendi gelişim çizgisini dikkate alarak objektif değerlendirmeye olanak tanıdığı,
- Ölçme ve değerlendirmede teknik becerilerin yanında, müzikalite, stile uygun yorum ve sahne hakimiyetinin de ölçüt kabul edildiği,
- Şan eğitiminde ürün, koro eğitiminde süreç ve ürünün birlikte değerlendirilmesinin tercih edildiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Koro eğitiminde;

- Mükemmel balanslı koro eğitimi yanında tertemiz entonasyonla seslendirmelerin arttığı,
- Stile dayalı seslendirme biçimlerinde artış olduğu,
- Beden hareketleriyle renklendirilmiş çalışmaların çoğaldığı,
- Popüler söyleme biçimine geçildiği,
- Partisyon yorumlarında ve ses kullanımında mükemmelliğe geçildiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bütün bunlarla birlikte;

- Kayıtlara kolay erişimin getirdiği her tür yorumlama biçiminin taklit edilerek eserlerin o şekilde seslendirilmesiyle “yorumlamadaki biriciklik”in kaybolmaya başlaması,
- Koro ve ses eğitimcilerinin, devinime dayalı koro söylemenin getirdiği “yüzeysel ve özensiz koro çalışmaları”nın yaygınlaşmasıyla, klasik koro seslendirme biçimlerinin kaybolacağı endişesi taşıdıkları,
- Klasik koro yorumlarındaki homojenlik, tını kalitesi, anlaşılabilirlik ve stil özelliklerine verilmesi gereken titizliğin ihmal edilmeye başlanmasıyla da bu durumun “sahne şovları”yla kapatılmaya başlandığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öneriler

- Ses eğitimindeki teorik ve uygulamalı çalışmaların ülke çapında yaygınlaştırılması,
- Şan eğitiminin disiplinler arası bir eğitim olduğu akıldan çıkarılmadan, ilgili diğer bilimsel disiplinlerle işbirliği yapılarak gelişmesine katkı sağlanması,
- Bu bağlamda Türkçeyi anlaşılır kullanmak amacıyla yeni uygulamalar-araştırmalar yapılarak, farklı yöntemler geliştirilmesi,
- Koro ve şan için Türkçe repertuvarın arttırılarak Türk Şan Ekolü oluşmasına katkı sağlanması önerilmektedir.